

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 10. Nudos ad baptismum accessisse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

Ioannes, diuinorum arcanorum conscius, & puzco, dum Iordanis aqua tingeret, manum capiti imposuit. quemadmodum Seuerus Alexanderinus lib. de baptis. declarat.

Nudos, ad baptismum accessisse.

CAP. X.

Am de habitu eorum, qui vitali fonte lustrantur, agere oportet; ne quid, ad huius sacramenti ritus pertinens, à nobis omissum esse videatur. Itaque primo illud occurrit, nullo vestis, aut tegumenti genere amictos, sed omnino nudos, ad baptismi sacramentum accessisse. Quia in re nemo à me prudentiam desideret; si parum honesta, & nostris moribus contraria exponere visus fuero. Nam & ritus, quales fuerint, narrare mei instituti est: nec quinquam iure pudeat scribere, quod & integerrimi viri olim obseruauerunt, & veteres Patres, Christianæ modestiæ magistri, suis scriptis tradidere. In primis Eunuchus ille, de quo mentio est Actor. 8. cum Christianæ religionis mysteriis initiaretur, omni veste exutus fuit, quod ex loco, *descenderunt uterque in aquam*, Ioannes Gagnarius ita collegit: *ideo non erubuit coram familia nudari, qui peccata sua coram Deo non evubescibat propalari, & descendens in aquam, baptizatus est.* Et S. Paulus 2. ad Coloss. de salute eorum valde sollicitus, quod, ubi crudum, & aridum nouale diu tractasset, ac nullodum fructu

Baptizabantur nudi.

semina diuini verbi proiecisset, tandem e-
 scisso, ac sæpius iterato solo Christiane
 germen emicuerat; cum eos admonere vellet
 vt à diabolicæ doctrinæ magistris sibi carere
 & Christi mandatis assentirentur: cœlesti ba-
 ptionis sacramento initiatos fuisse, declarauit
 his verbis: *in quo & circumcissione non mutata
 est, in expoliatione corporis carnis, in circumcissione
 Christi una cum ipso sepulti in baptismo, in quo
 simul resurrexistis per fidem, quo loco S. Ambro-
 sius, diuinarum literarum interpres egregius
 expoliationem corporis carnis, pro nuditate, quæ
 baptismo erat, eleganter exposuit: atque ip-
 sius etiam nuditatis rationem addidit, scilicet
 illic enim vetus homo deponitur, & novus apponitur:
 peccatis moritur, vt iustitia viuat, elementa
 renunciat, vt Christo societur. Ex iis enim, quæ
 dem author ibidem scribit, & aliis pluribus
 rationibus perspicuum est, veteris hominis depo-
 sitione ipsam nuditatem intelligi. Et S. Ieronymus
 Chrysofomus hom. 6. in eundem locum
 aperte eius nuditatis meminit, vt nihil clarius
 ac dilucidius fingi posse videatur. ait enim: *re-
 nuntiamus tibi Satana, & tibi nomē dāmonis
 tuorum militum numerum adscribimur Christo. ha-
 omnia sunt pactū conuentū. illic seruus agi cum
 mino: hic amicus cū amico. aduenit decus, & hinc
 ditas, vt illic nuditas: sed illic quidē, cum peccatis
 nudatus fuit, quoniam peccauit, hic autē nudatus
 liberetur: exiit tunc ille gloriam, quam alioquin
 habuit, nunc veterem exiit hominem. Huius præ-
 terea consuetudinis veritatem alij scriptores
 multis locis docuerunt: quorum singula testis**

omnia afferre, quoniam operosi laboris esset,
 quæ a nobis indicabuntur, ex quibus indi-
 cium de cæteris facillimè constabit. Primum
 dicitur erit S. Diohyſij Areopagitæ, qui ex ipsa
 S. Pauli schola profectus est. Is enim lib. de
 Eccl. Hierarch. cap. de bapt. recensens mo-
 dum, quo Episcopus vestes extrahebat, manum,
 inquit, eius capiti admouet, signoque edicto, sacerdo-
 tibus imperat, ut vin, atque sponsoris nomina per-
 scribant. iis scriptis, sacras preces perficit, quas ubi
 in uersa Ecclesia cum eo compleuit, exiit eum, ex po-
 tatione per ministros. & infra: cum plane vestes
 detraxerunt: tum sacerdotes sacrum un-
 ctum oleum afferunt, quæ loca, quoniam bap-
 tizando vestes extractas esse, significant, etiam
 illud, quod ex eo consequitur, ostendunt, nu-
 dum aquis baptismalibus tinctum fuisse. Al-
 terum testimonium petere possumus ex vita
 S. Marcelli Papæ, in qua Apronianus, vir ad
 omnes dolos, & fallacias eruditus, post prioris
 vite penitentiam, a Sisinnio Diacono nudus a-
 qua baptismali tinctus fuit: si vera sunt, quæ a
 Notariis Romanæ Ecclesiæ conscripta Lau-
 rentius Surius in hunc modum recenset: eadem
 hinc allata est aqua, & catechizavit eum, & bene-
 dixit fontem, & deposuit eum nudum in peluim, &c.
 cuius exempli similitudinem videmus apud eun-
 dem Surius in vita S. Laurent. Archileu. dum
 Lucillus, non paterna gloria, quam sua virtute
 clarior, ante baptismi susceptionem, omni ve-
 stium genere exutus fuit: & cum (inquit Surius)
 expulisset eum, fudit super caput eius, dicens: credis
 in Deum Patrem omnipotentem Lucille? Deinde

ac Cæli
 tandem
 hinc
 nonere
 is sibi
 r: cælesti
 ille, de
 e non
 in circ
 smo, in
 o S. Am
 res egra
 ditate, q
 it: atque
 didit, scilicet
 notum e
 el emen
 enim, qu
 pluribus
 omni
 r S. Ioan
 a locum
 nihil clar
 it enim d
 d amu
 r Cliv
 agit cum
 r: hinc
 im pecc
 nudat
 on aliqu
 ius per
 icipit
 gula t

audient
 sed magis
 ut r

Zeno Veronensis, vir multæ fidei & grati-
 tis, cum multis quidem aliis in locis hanc
 suæritudinem professus est, tum vero præ-
 Inuitat. 2. ad fontem; ubi ait: *gaudeo, quod
 quidem nudi demergitis, sed ætherea veste
 mox candidati; inde surgitis: quam qui non
 regna cœlestia possidebunt. His addere possunt
 quæ S. Ambrosius, antiquorum rituum ære-
 mus propugnator, semper docuit, atque in
 mis ferm. 10. cum in auaros sic inuehitur:
 nudi in seculo nascimur, nudi etiam accedimus
 lauacrum, ut nudi quoque expediti ad re-
 nuam properemus; quam autem incongruam, et
 surdum est, ut quem nudum mater genuit, non
 suscipit Ecclesia, diues intrare velit in cœlam: in
 Ecclesia vero S. Augustini, quæ Basilica
 brosiannæ proxima est, veterem picturam
 nimis, ipsiusmet sancti, & Deodati, ac
 baptismum exprimerem, in quo Ecclesie
 suæritudinem ars secuta, nudos mortalium oc-
 lis subijcit. Nicephorus etiam Callistus
 histor. Eccles. cap. 37. refert, Hebræorum
 rum, qui natandi gratia ad mare se contulerunt,
 à sociis nudum Christianæ militiæ testem
 signum esse: Christianorum (inquit) pueri He-
 braus puer familiaris erat: & cum eis, ad mare
 lentibus, natandi incesisset cupiditas, conueniunt
 eos Iudeus: hunc per Iudam pueri nudum bapti-
 uerunt. Et S. Anselmus in cap. 3. Martini
 baptismi Christi rationes afferret, et eisdem
 ditatis meminit, dicens: plures causa sunt, quare
 Christus ad baptismum accessit; primo ut exem-
 nos inuitaret, ne quis forte ab inferiori baptizari, vel*

Christus
 quare bap-
 tizari vo-
 luerit.

in conspectu hominum denudari erubesceret. Item paulo post de eodem argumēto verba faciens: *Tuatur ergo consummatio iustitia: ad quā Dominus vult homines inuitare; ne ab inferiori dedignentur baptizari, vel in conspectu hominum denudari, ideo vult exemplo docere, quid alios oporteat facere, ut natus post eum erubescat.* Quibus locis apparet, modestiam pro baptismo positam esse. quæ loquendi formula parum constaret; nisi eos, qui baptisma suscepturi erant, nudos, fuisse, omnibus persuasissimum esset. An & S. Gregorium sic accipimus lib. quem Sacramentarium inscripsit, de die Sabb. S. cum meminit, Pontificem non prius baptizatos sacro chrismate confirmasse, quam suas vestes quisque induisset & baptizantur. (inquit) *Pontifex vero redit in sacrarium, expectans, ut, cum vestiti fuerint infantes, confirmet eos.* Enimvero vestibus indui, prioris nuditatis certissimum argumētum est. Tangit & Ordo Romanus hunc morem capite Sabb. S. Pasch. vbi de Pontificis egressu à baptisterio, & sede, in qua baptizatos sacro oleo ungebat, hæc inquit: *Pontifex ergo egreditur à fonte in sacrarium, habens ibi compositam sedem, ut in Ecclesia, vbi voluerit. & sedeat in ea, & cum vestiti fuerint infantes, confirmet eos.* Et Albini Flacci locum non inuitus huc traxerim lib. de Diuin. Offic. cap. 19. de Sabb. Paschæ: *ut autem surrexit à fonte, faciat presbyter signum Crucis de Chrismate cum pollice in vertice eius; tunc suscipiatur ab ipso, à quo suscipiendus est; postea vestitur infans vestimentis suis. & rursus videm: sunt parati, qui eas suscenturi sunt, cum*

R 1

hntes in manibus suis. deinde accipiunt eos Pontifices, vel diaconibus. qui eos baptizauerunt. postquam vero vestiti fuerint, deportantur ante Pontificem confirmandum; quibus dat singulis stolam candidam, chirothecam, & decem siliquas. & sic vestiti postquam induti fuerint, dat Pontifex saponem, & aquam benedictionem, &c. Nec aliud significant Eusebii Cæsariensis verba in Orat. 4. Nazianz. in diuina oratione, quem admodum sacerdos Dionysius in sacramento quidem is adducitur, qui spiritus sancti benedictione ornandus est: ipse autem & pedes eius prohibita ministrorum eorum, qui ad hoc confecti sunt opera, calcibus nudat, & corpus uniuersum laetanda sunt; ut, si quando stolam corporis in baptismo nudam fuisse, arbitratus esset totum corpus caruisse vestibus, in posterum. Quamquam id ipsum multo ante & iam Patres docuerunt, & Cyril. Hierosolym. cap. 2. mystagog. testatus est, ubi inquit: statim igitur ut ingressi estis, vestem exiistis: quod quod exuit hominis antiqui cum operibus imaginis, & que ita exuti eratis nudi: imitantes & in hoc qui in Cruce nudatus fuerat, Christum, quia in maiestate principatus, & potestates huius seculi spolians, & magna confidentia in ligno de illis triumphans, & mox infra: o rem admirandam: nudi facti in conspectu omnium, & non vos pudebat. reuerentia in hoc protoplasti Adam ferebatis exemplum, qui nudus in paradiso fuit, & tamen nullo affertur pudore. Nam, cum baptizatorum morem Christi in Crucem acti, & primi parentis, & felicissimas terrarum sedes incoleret, nudi

Baptizabatur
omni-
no nudi.

conferatur; non magis hanc, quam illam,
 esse omnem vestem, nullus, qui rationem
 secum habeat, negare audebit. Mirto pudor
 & verecundia mentionem, quæ ut viros
 honestos deceat, tamen in iis, qui baptismo ob-
 signabatur, cum totius corporis nuditate non
 cognovit. Secus nulla Cyrillo causa admiran-
 di fuisset, quod nudos in baptismo non pude-
 ret, si aliqua solum pars, puta caput, manus,
 aut pedes, solita veste caruisset. Posset etiam
 huius opinionis veritas ex eo probari, quod
 totum baptizandi corpus in aquam mergeba-
 tur, sicut paulo ante demonstratum est. quis
 enim adeo demens sit, ut corpus aquis obruen-
 dum vestibus induat? præsertim si quis Regia,
 vel alia insigni dignitate præditus sit, quem
 magnifice, & pretiose vestiri, ordinis ratio po-
 stulat. Verum, ut a coniecturis ad argumenta
 certa veniamus, Contemplator in S. Dionys.
 Areopag. cap. de bapt. evidenter illud docuit
 his verbis: id quod signorum traditio præclare, at-
 que obscurè significat cum eum, qui accedit, quasi su-
 periori vita exiit, & ad extremos usque illius habi-
 tum expoliavit. Neque veto existimari velim,
 saltem eas partes, quæ integro pudore nomi-
 nari non possunt, aliqua veste circumtectas
 fuisse. Nam cum admirabilis vitæ candor, at-
 que integerrima morû simplicitas olim apud
 Christianos vigeret, sine vlla offensione, sin-
 gulari lætæ carnis dedecora hominum oculis sub-
 spectabunt: quæ madmodum multis argumenta-
 tionibus facile colligo. Primo, quoniam Cy-
 rillus Hierosolymitanus, & Io. Chrysostomus

In baptis-
 mo etiam
 partes ob-
 scenæ ve-
 stibus ca-
 rebant.

locis citatis baptizatorum audiatem, & C
 sti, cum in crucem tolleretur, & Adz, p
 quam Dei offensionem subiret, nuditate
 pararunt: quorum primum planè nuditate
 se, communis cruci affigendi mos, hunc
 pagina restantur. Secundo, quia de hac
 dirate non secus, ac de illa, qua in lucem
 pinur, SS. Ambrosius, & Bernardus
 sunt. Tertio, quod Dionysius Areopagi
 lias Cretensis, ac plures alij omnino nuditate
 se docuerunt. Quarto, quia Nicephorus
 listus Hebræum puerum, qualis natus
 bat, a quibus baptismalibus ablutum fuisse
 dit, tum quoniam totum corpus nuditate
 batur. Deinde, quod nullus veterum
 rum, qui hanc consuetudinem docuerunt
 cia pudendis apposita meminit. quod
 dibile videretur, si ea apponi solita fuisse
 demum, quia ita rem habuisse, ex Constantini
 Magni exemplo facile apparet. Nam ille
 Idolorum superstitione abiecta, de veri Dei
 ligione amplectenda, SS. Petri, & Pauli
 tu, cogitaret, ad se Pontificem Sylvestrum
 tunc temporis in præruptis lapidum ca
 ad montem Soracte latitabat, statim acc
 uit. A quo Christianæ vitæ præceptis, præ
 agendi usu institutus, postquam præterita
 peccata quam acerrime vindicavit, modo
 pore in cælestem piscinam, corporis simul
 animæ lepra expiandus, facile descendit. Ne
 erubuit pius Imperator vitali fonte eam
 tem tingere, qua sæpe flagitij, & nequitia
 sus fuerat instrumento. Sic enim de ea scribitur

Simon Metaphrastes in vita S. Sylvestri, ut a-
 quid collectorem legimus: hac cum audisset Im-
 perator, & latus probrum carnis subiecisset oculis,
 & vocatus fuisset sancto chrismate, ingressus est pis-
 ces, &c. Vbi probrum carnis in efficiendi sig-
 nificatione, qua scilicet multa probra com-
 munitat, accipiendum esse, nemo ignorat:
 cum & textus series, in quo omnium partium,
 quibus peccauerat, penitentiam egisse, men-
 tio est, id ipsum facile ostendat; & ex ipsa vi-
 nominis, ac significatione manifesto colliga-
 tur, probrum enim ignominiam, vel flagitium
 significat: ac caro, ex sola, quam inuimus,
 parte, rerum turpium administra est. Opor-
 tet igitur ad ea, quae contra dici possunt, re-
 spondere. Ac primum quidem honestati con-
 trarium erat; quoniam viri separatim à fe-
 minis abluebantur: atque candida vita sim-
 plicitas nullum offensionem locum relinquebat;
 ut iam diximus. secus etiam reliquas corporis
 partes vestibus exui, turpe visum fuisset: neque
 susceptor susceptrici, vel minister baptizato, ac
 baptizatae oscula figere, in columi verecundia,
 potuissent. Imagines vero S. Augustini, Deo-
 dacti, Alipij, ac aliorum, qui, cum baptisimi sa-
 cramento renascuntur, linteo pudenda ope-
 rant, non veterem consuetudinem repraesentant;
 sed propter nostri temporis corrupte-
 lam, & mores depravatos effictae fuerunt: ut
 homines ex eo Christianae modestiae argumē-
 ta desumant. Nam et iam Christi Domini pa-
 tientes figura, ac alia huiusmodi cum linteo
 exprimuntur; quod tamen cum pateretur,

Viri sepa-
 ratim a fe-
 minis bap-
 tizabantur.

 Susceptor
 susceptrici,
 & minister
 baptizatis
 oscula fi-
 gebat.

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

630 De Antiq. Bapt. rit. ac Cer.
appositum fuisse, falsum est. Quare ad
gendi licentiam hæc referre oportet, quæ
sectæ nuditatis veritati minime repugnat.

Tam adultos, quam infantes, & etiam mulieres,
infirmos, & qui carcere inclusi erant,
nuditatis legi subiectos
fuisse.

CAP. XI.

ATque, ut intelligant homines, quæ
studio, atque curæ veteribus hæc
suetudo fuerit, nullus omnino sexus, nullus
minimè atas, aut conditio ab ea immunita
vacua erat. Etenim si ab adultis ordinem
præter Constantini Magni exemplum et
meone, & Aproniani, & Lucilli ex Laurentio
Surio supra allatum, & innumera alia loca
legentibus facile occurrent, etiam Basilianus
gnus Cæsariæ, & Cappadociæ Episcopus, qui
veste, sacro baptisinate lustratus fuit, cum
urbem Hierosolymam simul cum Eubolus
ligionis causa peruenisset. Ita enim Amphilochius
in vita ipsius scribit: *surgensque cum re
more, suis se vestibus spoliat, unaque cum illis
re: em exiit hominem, descendensque in aquas, pro
bas, una autem etiam sacerdos descendit, eosque
baptizavit.* Si vero infantes intueri, & narra
rare velimus: en Ordinis Romani restitutum
cap. de Sabb. S. Paschæ: *Pontifex ergo egredietur
fonte in sacrarium, habens ibi compositam sudem,*

Nudi bap-
tizabantur
etiam adulti.

Infantes
nudi bap-
tizabantur.